

LBRIS

We know
books

Cuviosul Sofronie Athonitul

CUVÂNTĂRI DUHOVNICEȘTI

Volumul al doilea

Traducere din limba rusă de
Ierom. Rafail (Noica)
(Ediția a III-a revăzută)

Mănăstirea Stavropighie Sfântul Ioan Botezătorul,
Essex, Marea Britanie

Cuvântarea 1: Despre programul mănăstirii 5

Programul mănăstirii: paşa poruncilor lui Hristos. Tragedia egoismului și biruirea lui. Zavistia, ca semn al prezenței egoismului în noi. Unimea duhului – cale spre mântuire. Despre ieșirea sa din lumea aceasta, și strânsă legătura sa cu frăția. Alegerea limbii pentru cuvântări. Cum să te apropii de Dumnezeu. Rugăciunea și petrecerea în Dumnezeu, ca sens al monahismului.

Cuvântarea 2: Despre măreția chemării la deplinătatea asemănării cu Dumnezeu 10

Cum putem împăca treburile de zi cu zi, cu măreția chemării. Pentru personalismul dumnezeiesc și omenesc. Însușirea principiului ipostatic în monahism, prin paşa poruncilor. Pentru cuvântul lui Hristos și mântuire. Îndatorirea noastră de a deveni sfinți. Măreția este în smerenie. Despre ieșirea de aici. Nu micșorați cuprinsul descoperirii lui Hristos. Pentru asemănarea cea întreit-una, a omului cu Dumnezeu.

Cuvântarea 3: Multi-ipostatica unime a întregului Adam și înfăptuirea ei în viața monahală 19

Testament; unimea mănăstirii în numele lui Siluan. Hristos se arată lui Siluan. Despre rugăciunea pentru întregul Adam ca pentru sine. Calea către rugăciunea atotcuprinzătoare. „Ține-ți mintea în iad”. Adam-omul – chipul unimii treimice multi-ipostatice, care se trăiește în Liturghie. Pentru slujirea mănăstirii. Universalismul lui Hristos: în dragoste, iar nu în cunoaștere. Slujirea noastră celorlalți este în unimea noastră. Cuvântul despre Dumnezeu – un ocean.

Cuvântarea 4: Pentru darul unimii, pentru omul în lumea aceasta și naționalism 26

Mănăstirea noastră – dar de la Dumnezeu, în tânjirea după unimea multinațională. În Hristos, nu este nici parte bărbătească, nici femeiască. Maica Domnului – cel mai înalt chip al lui Dumnezeu. Despre legătura dintre om și lumea materialnică: sântem o parte din trupul întregului Adam. Felul nostru de a gândi, și cel al lumii. Cum văd athoniții moartea. Pe Hristos, nu este nevoie să-L aperi: El este Stăpânul lumii. Suferința creștinilor – secerișul sfinților.

Naționalismul evreiesc și adevăratul Messia. Întâmplarea cu Hananeianca din Evanghelie și mărturisirea lui Petru în Kesaria.

Cuvântarea 5: Pomenirea morții, Cuvântul lui Hristos și asemănarea cu Dumnezeu..... 35

Pentru pomenirea morții. Moartea – rodul păcatului. Hristos a „stins” păcatul lui Adam. Pentru urmarea lui Hristos și a cuvântului Său. Rugăciunea și Liturghia, ca viață vecinică. „Dacă cineva este în Dumnezeu, acela nu are nevoie să citească din cărți”. Împărtășirea noastră este prin rugăciune. Pentru paza conștiinței față de lucruri.

Cuvântarea 6: Monahismul – experiența cunoașterii lui Dumnezeu și a viețuirii împreună 42

Alegerea vieții – monahismul ca Liturghie. Monahismul – credința în viață, iar nu în moarte. Rugăciunea pentru un bolnav, cum „l-a trăit pe Dumnezeu”. Pentru experiența cunoașterii lui Dumnezeu. Monahismul ca pomenire a lui Dumnezeu și viață în El. Înaintea feței morții. Viața în monahism – slujirea Liturghiei. Pentru viața împreună. Păcatul lui Adam. Omul nu este un calculator. Asimilarea noilor veniți (despre albine).

Cuvântarea 7: Ascultarea și celelalte căi ale propășirii duhovnicești 49

Pentru deplinătatea atinsă și începutul fără de început. Pentru căile învățăturii duhovnicești. Pentru ascultare. Pentru nepătimire. Dragostea dumnezeiască. Semnul ajungerii la Dumnezeu – lărgirea ființei. Chipul lui Dumnezeu – multi-ipostatica unime. Ascultarea duce la „EU SÂNT”. Pentru paza poruncilor. Energia învierii este în credința noastră: despre „așteptare” și „deznadejde”. Despre „înalta tensiune” și „relaxare”.

Cuvântarea 8: Domnul s’a suit pe Golgotha spre a mântui pe toți 56

Noi sântem însoțitorii lui Hristos, urmând răstignirii Lui pe Golgotha, pentru întreg Adamul. Cuvioșilor Siluan și Serafim, vedenia lui Hristos le-a fost de o clipită, dar calea noastră este treptată. Pentru pocăință și lărgirea viziunii propriului păcat, ca al lui Adam. Pentru îndulcirea de a fi ascultător în mănăstire. Pentru în-

doita cale a bucuriei întru Dumnezeu și a suferințelor lui Hristos. Pentru încordarea rugăciunii bisericești (nu relaxarea). Însuflarea atârnă și de Dumnezeu, și de noi înșine. Pentru calea către asemănare-îndumnezeire.

Cuvântarea 9: Pentru înțelesul păcatului, al pocăinței, al asemănării cu Dumnezeu, al rugăciunii și al celorlalte probleme ale nevoinței 64

În mănăstire ni se subțiază înțelegerea fiecărui păcat. Pentru pocăința celui ce boalește. Felul nevoinței: asemănarea cu Dumnezeu în reacțiile noastre. Cuvântul „din-afară-mișcat”. Pentru Rugăciunea lui Iisus. Pentru felul cum trebuie să se rostească. Pentru semnul crucii. Situația practică a mănăstirii. Pentru însuflarea ce niciodată nu se împuținează. Pentru „atocunoașterea” înfumurată, lumească, și cunoașterea plină de smerita-cugetare, creștină.

Cuvântarea 10: Pentru lupta cu gândurile. pentru crucea monahismului și osârdua în cele ale mântuirii..... 76

Cum trebuie monahii să se întâmpine unul pe altul. Trebuie să ocotim contactele fizice. Lupta cu gândurile pătimase. Mănăstirea: cea mai înaltă școală, dar însoțită de suferințe și prigoane. Cugetări pentru sfârșit și pregătirea spre aceasta. Dacă vom fi nepăsători față de propria mântuire, și Dumnezeu va fi nepăsător față de aceasta.

Cuvântarea 11: Despre moștenirea lui Siluan, despre nevoința vieții de obște și despre sfințenie 82

Pentru cele trei sarcini ale Părintelui Sofronie. Deosebitul dar al Starețului Siluan. Care este firea descoperirii. „Cuvântul de pe urmă” al Cuviosului Siluan. Smerenia nevoinței și smerenia lui Hristos. Theologia și adevărata experiență duhovnicească. A trăi în pace unul cu altul, cere nevoință. Pentru sfințenie. Toate greutățile se ivesc din pricina ignoranței noastre.

Cuvântarea 12: Unimea tuturor ca poruncă a vieții..... 90

Pentru porunca lui Hristos: ca toți una să fie. Însușirea cuvintelor lui Hristos, prin citirea Evangheliei. Despre nerăbdarea lui Hristos și despre frecușurile noastre. Ioan 12: 26 – ființare asemenea lui Dumnezeu. Pentru ultimele zile ale lumii. Atomizarea omenirii, ca

urmare a căderii lui Adam în păcat. Moștenirea morții de la Adam și a vieții de la Hristos.

Cuvântarea 13: Prin ascultare către înviere..... 96

Așteptarea ca energie a Învierii. Pentru neputința de a purta bucuria pascală. Aflarea moaștelor Cuviosului Serafim ca o cheazășie a învierii. Pentru calea către înviere prin răstignirea ascultării. Despre respingerea cuvântului lui Hristos. Răbdarea ca reacție la un cuvânt neînțeles al duhovnicului. Învierea este deja în noi, sub forma credinței. Răspunderea ascultătorului pentru cuvântul duhovnicului.

Cuvântarea 14: Problema unimii Bisericii..... 103

Întipăriri rămase din convorbirea cu Vlădica N.: neputința de a da un răspuns logic la întrebările despre dezbinarea creștinilor și prigoanele asupra lor. Rugăciunea pentru toți, ca reacție-răspuns la dezbinare. Neputința de a jertfi viziunea noastră, pentru unirea Bisericilor. Cearta cu Dumnezeu: judecă, nu Tatăl, ci Fiul Omului. Prigoana asupra pravoslavnicilor – calea îngustă a deșertării lui Hristos Însuși. Paharul amar al dreptslăvitorilor.

Cuvântarea 15: Puterea gândului și cum să-l stăpânești... 109

Gândul – o energie ce se răsfrânge asupra vieții întregii mănăstiri. Pentru Filioque. Pentru stăpânirea gândurilor noastre spre a ne păstra mintea în Dumnezeu. Trăiți-vă ca o singură familie. Răspunderea față de propriile gânduri, chiar și în vremea părăsirii de către Dumnezeu.

Cuvântarea 16: Principiul persoanei „față către față”, ca temei al nevoinței noastre.....113

Nevoința noastră: lupta împotriva morții în Adam, pentru viața în Hristos, Care este Cel ce Este cu adevărat. Pentru temeiul personal al nevoinței noastre – „față către Față”. „Cred”, nu este o abstracție, ci o cunoaștere personală a cărei sinteză se cuprinde în numele lui Hristos. Despre inimă. De la a sta personal înaintea lui Dumnezeu, până la înțelegerea întregului Adam. Căderea din credință, din pricina progresului tehnic. Dezvoltarea noastră: nu prin exerciții psiho-fizice, ci prin poruncile lui Hristos, spre a ne însuși Viața Sa. Problema persoanei dezlegată în Evanghelie.

Cuvântarea 17: Descoperirea lui Dumnezeu ca temei al credinței noastre119

Dobândirea viziunii duhovnicești: darul lui Dumnezeu primit pe calea urmării lui Hristos. Pentru însuflarea ce nu cunoaște împușinare. Arătarea lui Dumnezeu-Persoana, lui Moisi. Asemănarea cu Dumnezeu, a deveni persoane – țelul nostru de pe urmă. Legătura cu Dumnezeu – legătură a iubirii. Tăierea vocii și slujirea smerită în mănăstire, pregătesc spre a primi harul lui Dumnezeu. A trăi fără de păcat, după poruncile evanghelice, pregătește spre a primi descoperirea lui Dumnezeu. Calea Sfântului Stareț Siluan, către mântuire. Pentru dragostea și unimea în Hristos. Pentru libertatea de terminării de sine și urmările căderii lui Adam. Arătarea lui Dumnezeu, părinților noștri și înaintașilor – temeiul credinței noastre. Absoluta stăpânire a lui Hristos, a luat forma deșertării.

Cuvântarea 18: Cum să devii persoană și să trăiești ca duh personal 128

Facerea după chipul lui Dumnezeu, este devenirea noastră ca persoane asemănătoare lui Dumnezeu. Înfrățuirea în noi al principiului personal, prin viața după poruncile lui Hristos. Theologia academică și cea fînțială: ca stare și ca rugăciune. Pentru pomenirea lui Dumnezeu la fiecare pas. Sarcină: a afla o expresie teologico-dogmatică a experienței Cuviosului Siluan. Cum „să îți mințea în iadul” și al altor căi. Pentru asemănarea cu Cuviosul Maxim Mărturisitorul.

Cuvântarea 19: Cum să înmulțești râvna după Dumnezeu 140

Cunoașterea lui Dumnezeu prin Descoperire. Potențialul persoanei în noi. „Să fie toți una”. Cum vorbește Părintele duhovnicesc? Cum să devenim „prea-aseănători” lui Dumnezeu. Cum să trăim unimea întregului om. Pentru cele trei nașteri. Pentru binefacerile chinoviei. Pentru lupta cu gândul. Descoperirea ca temei al vieții. Rugăciunea pentru întreaga lume ca expresie a persoanei.

Cuvântarea 20: Despre dragoste, cunoaștere și credință... 149

A cunoaște este a iubi. Credința în Înviere este energia care învie încă de acum. Pentru pomenirea morții..... 149

Cuvântarea 21: Pentru lupta cu gândul..... 152

Pentru lupta cu gândul prin rugăciune. Lupta cu gândul – lupta pentru unimea obștii noastre. Osândirea de sine: de neapărată trebuință, în legăturile cu aproapele. În această luptă stă esența monahismului. Cele două rugăciuni pentru unime. Mănăstirea: casa „mea-noastră”. „Ia aminte Ceriule”, ca manifestare a persoanei. Pentru faptul că suferința este de neocolit. Ectenia păcii și dumnezeiescul chip al tri-unimii.

Cuvântarea 22: Metoda luptei minții împotriva patimilor . 158

Ce înseamnă cuvintele „cu post și rugăciune”. Unde „rătăcește” mintea noastră? Fiecare lucru zidit își are propriul chip pătimăș. După Învierea lui Hristos și Înălțare, mintea noastră trebuie să fie cu El, în Cer, dincolo de catapeteasma zilei a opta. Felul luptei: cu mintea. Noi urmăm lui Hristos, cu mintea. Prin biruința asupra patimii se dobândește împreună-petrecere cu Hristos. Paza minții: cale simplă și lucrătoare. Pentru lupta cu năvalele trupești. Biruința, ca atingere a cumpănirii. Nevoința noastră: nu este psihologie. Neînțelegerea de către oameni a dumnezeieștii smerenii. Pentru smerenia lui Hristos: pilde din Evanghelie. Pentru experiența cea mai presus de știință a Cuviosului Siluan.

Cuvântarea 23: Vecinicia și vremea în Hristos: problema calendarului 165

Gânduri despre moarte. Noul Legământ vorbește despre vecinicie. Viața monahală ca întâlnire cu Dumnezeu, față către Față. Despre rugăciunea din Ghethsimani, ca rugăciune pentru întregul Adam. Hristos împreună-pățimea cu întreaga lume și cu toți. Monahismul ca împlinire a poruncii „Să vă iubiți unul pre altul”. Neascultarea lui Adam – la rădăcina întregului arbore al omenirii. Dragostea cosmică în mica noastră obște. Cum să atingi vecinicia. Pentru convenita gândire creștină. Despre stâlcirea creștinismului. Despre lepădarea comuniunii din pricina calendarului. Vremea – condiția ființării făpturii. Poruncile lui Hristos schimbă rânduiala vieții noastre. Pentru înfăptuirea persoanei, pocăința este de neapărată trebuință.

Cuvântarea 24: Ipostasul ca stare a omului îndumnezeit ... 173

Hristos – Dumnezeu întrupat. Dumnezeu S'a descoperit ca Ipostas

și ca Ființă multi-ipostatică. Omul – chip și asemănare. Oglindirea lui Dumnezeu în făptura Sa. Pentru identitatea după har, iar nu după esență. Pentru neapărata împreună-lucrare („sinerghie”). Pentru descoperirea de Sine a lui Dumnezeu în poruncile Sale. Pentru porunca „Învățați toate neamurile”. Pentru rugăciunea ipostatică ce unește întreaga omenire.

Cuvântarea 25: Pentru a se învăța întru smerenia lui Hristos..... 180

Postul: vremea urmării lui Hristos. Rânduirea duhovnicească a vieții lui Hristos: Kesaria, Thavor, Golgotha. Apostolii – martorii Dumnezeirii pe Thavor. Pentru a ne însuși viața lui Hristos. Păharul lui Hristos – deșertarea Sa – este de neajuns omului. Săvârșitul lui Hristos, ca manifestare a Dumnezeieștii Lui smerenii. „Fiți precum copiii!” De-biruință-purtătoarea deșertare și smerenia lui Hristos, sânt de neajuns. Smintire din pricina chipului de robie al pocăinței noastre. Pilda Domnului și smerenia Sa. Duhovnicii trebuie să se asemene lui Hristos în înjosirea Sa de Sine. Cu cât mai adâncă urmarea lui Hristos, cu atât mai limpede se arată în noi, principiul ipostatic.

Cuvântarea 26: Pentru cele trei răstimpuri ale vârstei duhovnicești și despre nașterea cuvântului în inimă 188

Când cuvântul este însuflat de Duhul Sfânt. Pentru graiul expresiilor theologice. Pentru neapărata trebuință de a cunoaște răstimpurile vieții duhovnicești. Calea creștinilor: asemănarea Cuvântului întrupat. Cele trei răstimpuri ale vieții duhovnicești. Marea shimă ca rugăciune pentru întreaga lume. Pentru Parthenie al Kievului. Pentru semnele răstimpurilor vieții duhovnicești, al doilea și al treilea. Pentru creșterea duhovnicească.

Cuvântarea 27: Mănăstirea – școală a mântuirii prin unime, ascultare și încredere, potrivit cuviosului Siluan..... 194

Pentru măreța moștenire a Cuviosului Siluan. A deveni ucenicul Cuviosului Siluan, este a cuprinde întreaga lume. Chip și asemănare, înseamnă a trăi viața lui Dumnezeu. Țelul nostru: a deveni creștini până la deplina asemănare cu Dumnezeu. Pierderea însuflării este de neînlocuit. De la tabula rasa la mântuirea din moarte. A primi pe Hristos ca Dumnezeu, este deja mântuitor. Zidiți-vă viața prin dureri sufletești și trupești. Pentru ascultarea și încrederea

în Igumen. Pentru neînțelegerea între cei bătrâni și cei tineri. Pilde ale unor neînțelepte dezbinări în frăție, prin săvârșirea ascultării. Pentru răbdarea Igumenului. Mănăstirea ca o „trambulină” spre Împărăția Cerească.

Cuvântarea 28: „Ia aminte ceriule, și voiu grăi”: pocăința și apofatismul 200

Pentru viața sub însuflarea Duhului Sfânt. Pentru înfrânarea minții. Pravila începătorilor. Atingerea descoperirii harului. Pentru o viață fără de păcat. Când theologia devine cuprinsul rugăciunii. Rugăciunea pocăinței: mai presus de cosmos. Trebuie a ne ține mintea acolo – după catapeteasma zilei a opta. Pentru lupta cu patimile și dumnezeiasca nepățimire. Cum să vorbești despre Dumnezeu? Despre smerenia dumnezeiască, cea de nedescris. Pocăința universală ce îmbrățișează întreaga istorie a omului. Învățătura Cuviosului Siluan. Despre cum trăiește persoana. Pocăința nu are capăt pe pământ.

Cuvântarea 29: Pentru Liturghie 208

Liturghia – simțământul de-biruință-purtătoarelor Paști. Pentru prefacerea pâinii în Trupul lui Hristos. Viața după poruncile lui Hristos. „Cu moartea, moartea călcând”. Părintele Sofronie nu a cunoscut negrijania, din pricina deznădejdiei. Pentru îndumnezeirea prin împărtășanie. Fiecare liturghie – ceva nou. Pentru deosebitul adânc al Liturghiei Sfântului Vasile cel Mare.

Cuvântarea 30: Pentru libertatea omului cea asemănătoare lui Dumnezeu 212

Duhul nostru: făcut de Dumnezeu, iar nu de părinți. Cereasca Împărăție se răpește printr’o mare nevoință. Dorința de a împărtăși monahilor avântul său, în zidirea mănăstirii. Cum să facem din această mănăstire, casă de rugăciune. Despre experiența libertății la Athos. Fiecare lucrare este un act liturgic. Pentru principiul persoanei și Absolutul multi-ipostatic. Pentru energia libertății în noi. Pentru primirea vieții fără de început. Dumnezeu Duh este. Despre cărțile fără experiența cunoașterii lui Dumnezeu. Noi ne trăim propria nimicnicie. Să ne păzească Dumnezeu pe calea cea dreaptă.

DESPRE PROGRAMUL MĂNĂSTIRII¹

Programul mănăstirii: paza poruncilor lui Hristos. Tragedia egoismului și biruirea lui. Zavistia, ca semn al prezenței egoismului în noi. Unimea duhului – cale spre mântuire. Despre ieșirea sa din lumea aceasta, și strânsă legătura sa cu frăția. Alegerea limbii pentru cuvântări. Cum să te apropii de Dumnezeu. Rugăciunea și petrecerea în Dumnezeu, ca sens al monahismului.

Bine v'am regăsit pe toți și pe fiecare, și vă cer rugăciunea întru ajutor. Țelul meu este de a vă ajuta să luptați împotriva rutinei vieții monahale, pentru a rămâne cu adevărat, cu mintea, acolo unde este Hristos: la dreapta Tatălui. Însă, mijloacele pe care le am la dispoziție sânt tare sărace...

Sfinții Părinți, asemenea Scărarului și celorlalți nevoitori, zic că monahul trebuie să petreacă necurmat cu mintea în Dumnezeu. Viața lui de zi cu zi, plină de sumedenii de chipuri și simțăminte, ne întrerupe îndreptarea minții către Dumnezeu. Data trecută am vorbit despre cum trebuie să ne conștientizăm pe noi înșine, trăind în lumea aceasta, în mijlocul unei mulțimi de oameni. Una dintre cele mai importante sarcini în programul monahismului este ca, prin paza poruncilor lui Hristos, să se ajungă la starea nepătimirii, adică la *sfințenie*: acolo unde nici un fenomen duhovnicesc, nu ne mai poate smulge viziunii nepătimășului Dumnezeu. Dacă vom spune că nepătimirea este țelul vieții noastre, și sensul venirii noastre aici, în mănăstire, tot chipul vieții noastre se va schimba.

Rezultatul căderii a fost acela că omul, de la chip al lui Dumnezeu, chip al Ființei Absolute, a „căzut” în acest cuget pe care acum îl numim *egoism*. Egoismul, ne-a devenit semnul căderii și prezența în noi a pierzaniei – moartea.

Deși, descoperirea lui Dumnezeu, ne este dată în forma lui

¹ Nr. A-6 (14 Aug. 1989), după numerotarea M^{T1}.

EGO, „EU”: „EU SÂNT CEL CE SÂNT”¹, totuși aici cuvântul EGO, „EU” este cuvântul cel mai minunat, căci denumește *persoana*, dar *persoană*, nu trăiește închisă în propriul său *ego*.

Egoismul este, de-a dreptul pricina tragediilor din viața omului, din viața omenirii pe pământ. Este starea contrară aceleia la care ne cheamă porunca lui Dumnezeu: poruncit ne este de către Dumnezeu, să iubim tot aproapele, tot împreună-omul, ca însuși pe sine. Bineînțeles, am în vedere înțelesul Evangheliilor, iar nu al Vechiului Legământ. Vechiul Legământ zicea: „Să iubești pre aproapele tău, ca însuși pe sine, și să urăști pre vrăjmași”; însă, Domnul a poruncit: „Dară Eu zic vouă: Iubiți pre vrăjmașii voștri”². Astfel încât, deși Vechiul Legământ ne-a dat multe pilde de stări deosebit de înalte ale rugăciunii și vedeniei, totuși ele rămân departe de porunca evanghelică: „Dară Eu zic vouă: Iubiți pre vrăjmașii voștri”. În cartea despre Starețul Siluan, eu scriu că această poruncă a lui Hristos, dă tuturor celorlalte porunci o însușire absolută, vecinică și nemărginită. Din pricina ei, creștinismul rămâne ca o „moarte” pentru lume – moartea egoismului. Și de aceea zice Domnul: „Veți fi urâți de toți din pricina Mea”³. Este foarte posibil că până și noi, monahii, oboșim și ne istovim din pricina acestui cuvânt, care nicicum nu ni se dă a-l trăi. Ne istovim în rugăciune până la neputință, pentru a păzi porunca lui Dumnezeu. Trec ani, zeci de ani, și nu atingem ceea ce dorim. Din această istoveală se naște sila. Dar, rogu-vă, aveți în vedere: acea silă este glasul morții înlăuntrul nostru! Deși este greu a vorbi despre porunca iubirii, pentru că toți ne aflăm departe de înălțimea cuvântului lui Dumnezeu, totuși mai bine să vorbim despre ea, decât despre orice altceva. Altminteri, totul va deveni deșert, și atunci nu vom primi nimica pentru viața noastră cea în Dumnezeu, care este viața vecinică.

¹ Ieș. 3: 14.

² Vezi Mt. 5: 43-44.

³ Vezi Lc. 21: 17.

Unul din semnele egoismului nostru este prezența în noi a unui oarecare simțământ al zavistiei. De acest simțământ trebuie să fugi ca de ciurma morții. Adevărata viață creștină, ne slobozește de invidie. În Evanghelie, aflăm minunata pildă a Fiului Risipitor. Când Dumnezeu a gătit ospăț în ceruri, pentru că fiul cel căzut s'a întors în sânul Tatălui, atunci fiul cel vârstnic, care nu cunoscuse căderea, dintr'o dată, a căzut pradă acestei zavistii. „Eu toată viața mea, trudesce pentru Tine, iar mie, nicicând nu mi-ai gătit așa ceva!” Iar Tatăl răspunde: „Tot ce am Eu, al tău este. Și, drept aceea, trebuie să ne bucurăm de mântuire... Iată, fratele care era mort și trăiește, a revenit la noi”¹. Iar dacă vom crede astfel: „Tot ce are Dumnezeu, va fi al nostru”, atunci întunecata patimă a zavistiei nu-și va afla loc în noi. Voi știți din Evanghelii: Pilat a văzut că din pricina zavistiei l-au predat pe Hristos; nu dintr'o adevărată nelegiuire, ci numai pentru că stârnise în ei zavistia prin dumnezeieștile Sale minuni. Precum vedeți, această zavistie l-a omorât pe Dumnezeu! Tot ea omoară și pe fratele! Și așa, când se ivește în noi vreo mișcare de-a zavistiei, trebuie să înțelegem că sântem sub stăpânirea întunecatei morți. Noi însă trebuie să trăim astfel încât, nu numai să nu zavistuim, dar chiar să ne bucurăm de fiecare dată când cineva, oricine ar fi, ne depășește într-o ceva. Iar dacă vom avea atitudinea cea dreaptă, atunci această patimă care nimicește totul în viața oamenilor nu va afla loc în noi, iar chipul vieții noastre va deveni cu totul altul. Atunci ușor se va înfiripa unimea duhului, iar viața frăției noastre va fi cu adevărat plină de prezența dumnezeiască.

Înainte de ieșirea mea de aici, voiesc să înscriu aceasta în inimile voastre, pentru ca voi, cu adevărat să trăiți în Dumnezeu, și nimic altceva să nu fie în cugetul vostru. Nu lăsați pe nimeni, nicicum să smulgă din cugetul vostru duhovnicesc, dragostea lui Hristos, care nu cunoaște zavistie, ci se bucură de

¹ Lc. 15: 31-32.

mântuirea fiecărui om. Aceasta duce la faptul de a vă ruga și dimineața, și seara, și în biserică, și în afara bisericii, ca să păstrați porunca lui Dumnezeu pentru dragostea către aproapele. Iată rugăciunea mea înaintea lui Dumnezeu! Prin dragostea pentru aproapele, cunoaștem și dragostea lui Dumnezeu. Desigur, eu aș dori ca rugăciunea să țâșnească dinlăuntrul fiecăruia dintre voi, ca un izvor, pentru ca deșertăciunile ce ne bântuie, din pricina venirii atâtor oameni la noi, cu cele mai felurite stări lăuntrice, nicidecum să deșărădăcineze din voi, acest cuget. Iar atunci, cu adevărat vom trăi astfel încât, mântuirea lui Dumnezeu va fi din ce în ce mai aproape de fiecare dintre noi. Ar fi atât de trist să vii la mănăstire și, în loc de vecinică slobozenie, să-ți afli osândă și pierzanie!

Așadar, iertați-mă că vă vorbesc despre acestea: eu trăiesc în așteptarea mutării mele de aici. Dar când veți ajunge și voi spre sfârșitul zilelor voastre, atunci vă va fi mai limpede starea mea. Eu acum trăiesc, și nu trăiesc. Starea mea adesea, într'atâta se înrăutățește, încât viața mă împovărează și zic lui Dumnezeu: Doamne, spune-mi „Mori!”, și voi muri. Ci, într'un chip de neînțeles mie, această stare a morții din întreaga mea ființă, se preschimbă dintr'o dată, în rugăciune și cuvânt pentru voi. Cum trăiesc – habar nu am. Pentru ce trăiesc? – Poate, pentru că inima mea, nu vă poate părăsi aici pe pământ. Când cineva dintre voi lipsește, tot timpul mă rog, ca Dumnezeu să vă păzească, pe toți și pe fieștecare.

Bineînțeles, îmi este mai ușor să vorbesc despre astfel de lucruri, în rusa pe care mi-am însușit-o din primele zile ale vieții. Când trec în altă limbă, tot mereu sânt în căutarea a ceea ce aș putea zice în acea limbă.

Iertați, vă voi povesti o întâmplare hazlie. O doamnă din Moscova a hotărât să jertfească timpul toaletei sale, pentru a învăța limba spaniolă, ca să poată citi în original, *Don Quijote* al lui Cervantes¹. Bineînțeles, nu mă pot lua la întrecere cu Cer-

¹ Scriitor spaniol (1547-1616), autor al celebrului roman *Don Quijote de la*

vantes: am puțină nădejde că se va găsi cineva să învețe limba rusă, ca să mă citească: Cervantes va câștiga. Dar totuși, și Sf. Siluan, și Serafim din Sarov, și Nil Sorski – toți aceștia, și mulți alții, vorbeau rusește. Și este bine să știi limba aceasta.

La noi vin oameni ca și pierduți: nu știu cum să intre într'o viață după Dumnezeu. Și ce să le spui, de unde să începi? În viața mea a fost o întâmplare. Un suflet era condamnat de către doctori la o moarte grabnică, din pricina cancerului care l-a năpădit pretutindenea. De bolnavă ce era acea persoană, o plimbau în scaun cu roțile. Iar când, bolind de moarte, i s'a dat shima mare, m'a întrebat: „Ei, și acum ce-o să fac?” – Îi zic: „Caută către Dumnezeu și spune-i despre nevoia ta”. Și a început să facă așa. Au trecut mai mult de treizeci de ani de atunci: trăiește și se roagă¹. Și iată un caz real.

Cândva m'am îndepărtat de la Dumnezeu, de la rugăciune. Iar apoi, dintr'o dată mi s'a dat să mă întorc la El. Am început să mă rog, și rugăciunea clocotea în mine ca un vulcan, și era cu neputință a o curma. Rugăciunea este o astfel de stare când, cu adevărat ne putem uni cu Dumnezeu, Făcătorul nostru. Și într'o astfel de rugăciune, constă sensul monahismului. Orice alt chip al vieții, este mai puțin prielnic pentru o astfel de rugăciune. Noi lăsăm deoparte grija pentru orice ar fi în planul materialnic. Asta nu înseamnă că noi nu ajutăm niciodată în plan material pe aproapele – o facem tot mereu. Însă, grija noastră de căpetenie, nu constă în aceasta, ci în a petrece în Dumnezeu. În lume, suferințele – ca o răstignire – pot ține oamenii în rugăciune, dar noi, monahii, trebuie să ne ținem în rugăciune, numai prin conștiința că în noi încă trăiește moartea, și să căutăm cum să biruim acea moarte.

Mancha. (N. tr.)

¹ A murit după patruzeci și doi de ani. (N. tr.)

DESPRE MĂREȚIA CHEMĂRII LA DEPLINĂTATEA ASEMĂNĂRII CU DUMNEZEU¹

Cum putem împăca treburile de zi cu zi, cu măreția chemării. Pentru personalismul dumnezeiesc și omenesc. Însușirea principiului ipostatic în monahism, prin paza poruncilor. Pentru cuvântul lui Hristos și mântuire. Îndatorirea noastră de a deveni sfinți. Măreția este în smerenie. Despre ieșirea de aici. Nu micșorați cu-prinsul descoperirii lui Hristos. Pentru asemănarea cea întreit-una, a omului cu Dumnezeu.

Atunci când vin să vorbesc cu voi – care mi-ați devenit cei mai apropiați și mai iubiți – am un simțământ curios, că viața voastră se scurge în deșertăciune, că la noi, toate sânt prost organizate. Noi nu avem timp să petrecem, precum se cuvine, cu mintea în Dumnezeu, și să ne îndeplinim toate treburile: bucă-tăria, curățenia, primirea oaspeților ș.a.m.d. Pare-mi-se că, împovărați fiind cu tot felul de treburi mărunte, de zi cu zi, a vor-bi în acest context despre cele mai înalte teme ale credinței și ale năzuințelor noastre, cumva nu merge: parcă nu poți pune la-olaltă lucruri atât de opuse.

Dar lucrul cu care vreau eu să mă lupt este ideea că, dacă ne-am organiza viața altfel, ar fi mai cu putință să dobândim o atitudine mai teologică, față de fiecare clipă, față de fiecare în-făptuire. Aici ar fi o mare greșală să credem că este cu putință a organiza un fel de școală pentru a pătrunde în tainele lui Dum-nezeu.

Formarea mea duhovnicească, a atârnat întrutotul de întâl-nirea cu Fericitul Siluan. Acest om, care a venit la mănăstire, a-proape imediat după săvârșirea serviciului militar, lucra la moară, unde trebuia pregătită făină pentru mii de oameni. Ob-ștea mănăstirii atinsese în total două mii de monahi, și sute de

¹ Nr. A-7 (21 Aug. 1989), după numerotarea M^{T1}.

închinători veneau neconținut, petrecând acolo luni și chiar ani de zile. Într'un astfel de învălmășag a trăit, într'un astfel de învălmășag i s'a arătat Domnul. El nu a fost scutit de această îmbulzeală de zi cu zi, și totuși a trăit vederea lui Hristos, și le-a împreunat cumva, una cu alta. Viața lui nu era mai puțin grea decât a fiecăruia dintre voi aici. Noi ne vedem, zi de zi bolnavi, oboșiți, zdrobiți trupește. Putem noi oare îmbina acestea, cu o adevărată cuvântare de Dumnezeu? – Da, putem, doar de vom înțelege cuvântarea de Dumnezeu așa cum se cuvine, iar nu în sensul unei științe academice.

Din pilda Starețului, vedem că, și dacă ne vom organiza viața liniștirii, despre care atât de minunat vorbește Isaac Sirul, nici atunci, nu neapărat ni se va arăta Dumnezeu. În această luptă deosebit de încordată, de a primi sute, multe sute de oameni în mănăstire și a-i hrăni, Starețul putea purta în același timp, și trăirea pe care a avut-o când a văzut pe Domnul – a se ruga pentru întregul Adam ca însuși pentru sine. Voi toți înțelegeți prea bine că, a se ruga pentru întregul Adam ca pentru sine, este culmea desăvârșirii pe pământ. Cum se îmbină această măreție a chemării cu munca de zi cu zi – eu însumi habar nu am.

Eu trăiam și mă rugam, plângeam ani de-a rândul, dar purtam patrusprezece ascultări mărunte pe umerii mei, în mănăstire. Iar aceste patrusprezece sarcini nu mă împiedicau să trăiesc cu mintea necurmat în Dumnezeu, pentru că tot ce făceam era în ascultare: o făceam din toată inima, dar nepătimaș. Nu eram legat de nimic, și mintea mea putea să petreacă slobod în Dumnezeu, împreună cu toată acea grămadă de mărunte îndatoriri și de trude. Toate acestea sânt cu puțință, iar eu mă rog – dar și voi rugați-vă – ca Dumnezeu să ne dea puțința de a le îmbina cu viziunea măreției Lui, și a trăi în duhul smeritei Sale iubiri.

Așadar, dacă eu astăzi mă ating de culmile lumii nevoinței monahului pravoslavnic, acesta nu va fi un subiect artificial, ci unul deplin cu puțință a înfăptui, în programul vieții noastre. Aș dori să văd că inimile voastre au primit acestea.

Astfel, să trecem la ceea ce este omul, care sânt legăturile lui cu Dumnezeu, unde este limita putințelor pentru firea zidită.

La temeiul antropologiei noastre creștine, stă ideea, descoperirea de sus, de la Dumnezeu, ideea asemănării cu Dumnezeu¹ – și asemănare deplină, iar nu în parte. Dumnezeu este mai presus de lume, iar omul, petrecând în Dumnezeu, se face mai presus de lume. Chip și asemănare a Absolutului, el poartă în sine, un cuget ce transcende tot ce vede în limitele ființării pământești. Pe Dumnezeu, creștinul Îl trăiește ca Tată și ca Persoană. Și, pe sine însuși, se conștientizează ca persoană-ipostas. Prin acel har pe care îl primim de la Dumnezeu, cunoaștem acum că Ființa Absolută, nu poate fi decât personală. Căci Dumnezeul nostru este Dumnezeu Viu, ființând, iar nu o idee filosofică abstractă. Iar omul-persoana, vede în însuși personalismul său, chipul, oglindirea absolutului lui Dumnezeu, încă nu deplin actualizat, dar totuși adânc conștientizat.

Între Dumnezeu și om, trebuie să fie o oarecare măsură comună, în ciuda a toată neamăsurarea. Dacă ar fi să lepădăm această descoperire, atunci ar deveni desăvârșit cu neputință orice cunoaștere adevărată, adică una care să corespundă realității Dumnezeieștii Ființe.

Mereu vorbim despre personalismul creștin. Acest personalism creștin își află expresia cea mai desăvârșită, în avântul rugăciunii unei iubiri atotcuprinzătoare. În înfăptuirea iubirii asemenea lui Hristos, creștinul se dăruiește fără rămășiță celorlalți, celor iubiți – mai întâi lui Dumnezeu, iar apoi, prin puterea Duhului Sfânt, tuturor celorlalți. În această dragoste deșertătoare, el se transcende pe sine. Dragostea trăiește în celălalt, iar nu în iubirea de sine. Iar cei iubiți, alcătuiesc viața creștinului. Însă, trăind în celălalt, persoana-iubirea, nu încetează a rămâne ea însăși. Astfel, depășindu-și limitele egoiste, dragostea ajunge la a deține toate, la unirea a toate într-o sine, lăuntric. Individua-

¹ Vezi Fac. 1: 26.